

*Capacity Building for and Promotion of Human Rights and Democratic Institutions in the
Transnistria Region of Moldova*

STUDIU

Libertatea întrunirilor

în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

Obiect de reglementare constituțională

și influența factorilor externi.

Chișinău - 2012

Autor:
Alexandru Postica

Coordonatori de ediție
Pavel Postica
Ion Manole

Asociația PROMO-LEX
str. Dumitru Rîșcanu, 11/41, Chișinău,
Moldova
Tel./fax: 00 373 22 450024
E-mail: info@promolex.md
www.promolex.md
Pentru corespondență:
C.P. 89, MD-2012 Chișinău, Moldova

Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului
Str. Al. Hâjdău, 95A, Chișinău, Moldova
Tel: 00 373 22 212816
Fax: 00 373 22 225257
E-mail: credo@credo.md
www.credo.md

Acest proiect este finanțat de Uniunea Europeană
Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova
Tel: 00 373 22 505210
Fax: 00 373 22 272622

Prezentul Studiu este la a III-a ediție, fiind dedicat situației drepturilor omului în regiunea transnistreană Republicii Moldova pe parcursul a 10 luni ale anului 2012. Fiecare capitol descrie și analizează situația unor drepturi și libertăți fundamentale ale omului în regiunea transnistreană.

Punctele de vedere exprimate în Studiu reflectă opinia și poziția autorului și nu pot fi interpretate și în nici un caz nu reflectă opinia oficială a finanțatorilor

CUPRINS

Sumar	4
Introducere.....	5
1. Libertatea întrunirilor ca obiect de reglementare constituțională în Republica Moldova.....	6
2. Normele juridice aplicabile în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.....	8
a. Statutul regiunii în cadrul constituțional.	
b. Considerațiuni ale neaplicării legislației naționale în regiunea transnistreană.	
3. Concordanța principiilor naționale cu privire la întruniri cu cele locale aplicate în regiunea transnistreană.....	12
3.1 proporționalitatea;	
3.2 nediscriminarea;	
3.3 legalitatea;	
3.4 prezumția în favoarea desfășurării întrunirilor.	
4. Analiza rezultatelor.....	18

SUMAR

Obiectivul prezentei cercetări este de a analiza realizarea prevederilor constituționale ale Republicii Moldova cu privire la întruniri în regiunea transnistreană. Catalogarea regiunii de est a Republicii Moldova drept separatiste și necontrolate înlătură discuțiile cu privire la statutul special care poate să îi fie acordat acestei regiuni. De altfel, pe parcursul anilor acest statut deja funcționează. O problemă, în fond, ar constitui lipsa unor reprezentanți legali ai populației din regiune, or calitatea de lideri ai actualilor reprezentanți este discutabilă, având în vedere că aceștia nu sunt aleși într-un mod democratic și transparent. Indiferent de situația actuală a părții de est a R. Moldova nimeni nu a exclus această regiune teritorial și constituțional din componența Republicii Moldova și nu a înlăturat obligația fiecăruia de a respecta legislația națională și a purta răspundere pentru încălcările și abaterile comise. Prin urmare, trebuie să se țină cont de faptul că respectarea drepturilor omului în teritoriul dat este în sarcina tuturor, iar faptul că actualmente regiunea transnistreană este în afara controlului din partea Republicii Moldova trebuie să ne determine să identificăm soluții pentru a proteja aceste drepturi.

În limita legilor care reglementează soluționarea diferendului transnistrean urmează să fie atrasă o atenție sporită realizării drepturilor civile și politice locuitorilor acestei regiuni, garantate de Republica Moldova și actele și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Cercetarea se bazează pe analiza reglementărilor constituționale cu privire la întruniri ale Republicii Moldova și modalitatea de realizare a acestora în regiune. Pentru efectuarea investigației au fost folosite elemente ale dreptului comparat la legislația Federației Ruse, precum și compatibilitatea acesteia cu prevederile actelor fundamentale internaționale.

De asemenea, au fost folosite concluziile raportorilor internaționali, precum și a organizațiilor de profil din domeniu. Cercetarea vine să contribuie la evidențierea problemelor cu privire la realizarea dreptului la întrunire în regiune și ca rezultat, crearea unor mecanisme și soluții în vederea garantării acestor drepturi. Or, indiscutabil dreptul la întrunire este unul fundamental în categoria drepturilor politice, deopotrivă cu dreptul la libera exprimare. Studiul va contribui la formarea unor concluzii și opinii pentru cercetători, reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice centrale și locale.

INTRODUCERE

Prezentul raport este o cercetare cu privire la aplicarea principiului privind libertatea întrunirilor în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Studiul este actual având în vedere faptul că în regiunea de est a Republicii Moldova sunt aplicate principiile dreptului ale unui alt stat - a Federației Ruse, stat care are o influență covârșitoare în regiune.

Prin urmare, scopul acestei cercetări este de a aduce în evidență societății naționale și internaționale riscurile existenței pe teritoriul suveran al Republicii Moldova a două legislații care, în multe privințe, sunt incompatibile — cea a Republicii Moldova și cea a Federației Ruse.

Chiar dacă formal unele prevederi din legea specială care reglementează desfășurarea întrunirilor adoptată de Parlamentul Republicii Moldova se regăsesc în așa-numita legislație a regiunii transnistrene, această nu împiedică liderii autoproclamați să întreprindă acțiuni pentru stăvilirea desfășurării întrunirilor, instituind bariere birocratice în acest sens. Aici ar trebui să atragem atenția asupra așa-numitului proces de armonizare a legislației din regiune la legislația Federației Ruse. Or, potrivit evoluției dreptului la libera întrunire în Federația Rusă observăm o degradare continuă a unuia din cele mai importante drepturi civile și politice. Acest raport nu pretinde a fi un studiu exhaustiv, deoarece accesul la datele statistice, la alte programe de politici publice ale liderilor separatiști a fost restricționat, iar sursele „oficiale” nu oferă o imagine deplină. Prin urmare, cercetarea s-a bazat pe rapoartele structurilor internaționale, a legislației și comentariilor la normele Federației Ruse și cele ale Republicii Moldova, precum și analiza prevederilor actelor locale adoptate de liderii secesioniști ce reglementează anumite domenii ce au legătură cu întrunirile.

După cum a menționat Raportorul pe probleme a întrunirilor Maina Kiai¹ - dreptul la libertatea de întrunire servește ca un vehicul pentru multe alte drepturi civile, economice, sociale și politice². Acest drept reprezintă o componentă esențială a democrației și asigură persoanelor dreptul să-și exprime opiniile sale politice, să fie angajate în mai multe activități sociale, culturale și artistice, să se alăture uniunilor și asociațiilor, să aleagă liderii săi care să le reprezinte interesele și să ceară socoteală acestora etc. Prin urmare, dacă se dorește soluționarea diferendului transnistrean - democratizarea regiunii de est, trebuie să fie garantate drepturile la exprimare și întrunire. Aici le revine, deopotrivă cu autoritățile constituționale, și celor care de facto administrează acest teritoriu obligația să respecte drepturile și libertățile persoanelor.

Cercetarea este o continuare a unei analize a prevederilor formale ale așa-numitei legislații din regiunea transnistreană. Cu toate acestea, scopul acesteia este nu o analiză complexă a așa-numitei legislații locale. Scopul prezentei lucrări este de a prezenta actorilor implicați în procesul de soluționare a conflictului transnistrean argumente pentru evitarea implicării unor factori externi în normele de conduită din regiune, precum și necesitatea ralierei tuturor normelor de conduită din regiune la cele constituționale ale Republicii Moldova.

Lucrarea apare în cadrul proiectului finanțat de Delegația Uniunii Europene în cadrul Proiectului „Promovarea valorilor democratice și respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova și creșterea capacităților diverșilor actori instituționali implicați în proces”.

Capitolul 1.

LIBERTATEA ÎNTRUNIRILOR CA OBIECT DE REGLEMENTARE CONSTITUȚIONALĂ

Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)³ în art. 20, precum și Pactul Internațional cu privire Drepturile Civile și Politice (1966)⁴ în art. 21, garantează că „Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire și de asociere pașnică” iar într-o altă formulă se stabilește că „Dreptul la întrunire pașnică este recunoscut. Potrivit articolului 21 al Pactului internațional "Cu privire la drepturile civile și politice", exercitarea acestui drept nu poate fi supusă decât restricțiilor conforme cu legea și necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, a securității publice, a ordinii publice ori pentru a ocroti sănătatea sau moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora”.

Aceste principii se regăsesc și în Constituția Republicii Moldova⁵. Astfel, potrivit art. 32 al Legii Fundamentale a Republicii Moldova (în continuare Constituția), oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil. Libertatea fundamentală a întrunirilor pașnice este evident asociată cu libertatea exprimării.

Ca o parte componentă a dreptului de exprimare - libertatea întrunirilor este protejată separat. Astfel, potrivit articolului 40 al Constituției R. Moldova mitingurile, demonstrațiile, manifestările, procesiunile sau orice alte întruniri sânt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme. Deși Constituția nu cere existența unei legi speciale ce ar reglementa acest drept, totuși, de la declararea independenței Republicii Moldova, Parlamentul a adoptat în două rânduri acte legislative prin care a reglementat modul de organizare și desfășurare a întrunirilor. Astfel, primul act legislativ - Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor a fost adoptat în anul 1995⁶ și a fost aplicabilă timp de 13 ani.

Deficiențele acestei legi au fost observate inclusiv în urma emiterii a mai multor hotărâri de condamnare a Republicii Moldova de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (a se vedea Hotărârile *Hyde Park 2, 3, 4, 5, 6, PPCD, Secăreanu, Roșca c. Moldovei*). În consecință, legiuitorul moldovean a adoptat o nouă lege. Astfel, la 22.02.2008 a fost adoptată o Lege cu privire la întruniri⁷.

Acest act legislativ oferă o definiție clară a noțiunii „întrunire”, care potrivit art. 3 al legii prin „întrunire” înțelege: *prezență temporară și intenționată a unui grup de persoane, aflate împreună cu scopul exprimării unor idei sau atitudini*. Spre deosebire de noțiunea „adunare”, folosită în legea abrogată, noțiunea „întrunire” este mai adecvată reflectând mai exact modalitatea de exprimare a opțiunilor și ideilor de către persoane. Or, aflarea temporară a unui grup de persoane într-un loc nu întotdeauna are ca scop exprimarea unor idei sau atitudini. Prin urmare, nu orice adunare de oameni în locuri publice este considerată întrunire.

Totodată, noua lege tratează noțiunea într-o formă generalizată oferind, o clasificare succintă a întrunirilor: *întruniri cu un număr redus de persoane, întruniri spontane și întruniri simultane*. Această clasificare permite o reglementare diferită de cea generală⁸.

Prin *întrunire, cu un număr redus de persoane* se are în vedere o întrunire la care participă mai puțin de 50 de oameni. O *întrunire spontană* este acea întrunire inițierea și

desfășurarea căreia este o reacție directă și promptă la evenimentele din societate și care, din punctul de vedere al participanților, nu poate fi amânată dat fiind actualitatea evenimentelor. În fine, *întrunirile simultane* reprezintă situațiile când mai mulți organizatori desfășoară întruniri în același loc și în același timp. De remarcat că prin întrunirile simultane nu se are în vedere contra-manifestațiile, care sunt o reacție la întrunirile ce se desfășoară, ori se vor desfășura.

Întrunirile cu un număr redus de participanți și întrunirile spontane nu sunt supuse unor proceduri preliminare cum ar fi depunerea unei declarații la Primăria localității unde se desfășoară întrunirea. Raportorul special al ONU a apreciat acest aspect ca o practică bună de urmat și pentru alte state. Astfel acesta a considerat că notificarea nu ar fi necesară în cazul întrunirilor cu număr redus de persoane sau întrunirilor spontane⁹. Această abordare se încadrează în comentariile ODIHR¹⁰ care menționează că o notificare poate fi solicitată doar pentru manifestațiile în masă or întrunirile care pot perturba traficul rutier.

Un alt element important constituie definirea principiilor de bază de desfășurare a unei întruniri. Anume în coroborare cu aceste principii urmează a fi aplicate prevederile legii. Astfel, legea în art. 4 definește principiile: *proporționalității, nediscriminării, legalității și prezumției în favoarea desfășurării întrunirilor*. Respectarea acestor principii va contribui la excluderea abuzurilor din partea autorităților în raport cu organizatorii și participanții la întrunirile pașnice.

Referitor la întrunirile interzise, art. 8 din lege oferă o listă exhaustivă a motivelor în baza cărora poate fi interzisă o întrunire și anume: întrunirile care urmăresc îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, etnică sau religioasă; incitarea la discriminare sau violență publică; subminarea securității naționale sau a integrității teritoriale a țării, săvârșirea infracțiunilor, încălcarea ordinii publice sau organizarea tulburărilor în masă, încălcarea moralității publice, a drepturilor și a libertăților altor persoane ori punerea în pericol a vieții sau a sănătății acestora.

Este important de menționat că interzicerea întrunirii poate fi efectuată doar în baza unei hotărâri judecătorești. Hotărârea judecătorească este pronunțată în condiția în care o interzicere trebuie să fie o ultimă acțiune, când alte tipuri de măsuri nu poate fi admise.¹¹

Capitolul 2.

NORMELE JURIDICE APLICABILE ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII MOLDOVA

2.1 Statutul regiunii în cadrul constituțional

Considerăm că nu ar fi corect să discutăm despre sistemul juridic aplicabil în regiunea de est a Republicii Moldova fără a enunța condițiile de formare și de existență a acestei entități în câteva teze.

Astfel, autoproclamata republică moldovenească nistreană își are începutul în urma colapsului URSS. La începutul anului 1990 grupuri de separatiști pro-ruși au organizat un regim separatist cu toate atributele unui stat. Relațiile de coordonare și subordonare cu organele legitime aflate în or. Chișinău au încetat definitiv odată cu declanșarea ostilităților militare în primăvara anului 1992. Pentru a înceta operațiunile militare a fost încheiat un tratat de încetare a focului la 21.07.1992. Părți ale tratatului sunt Federația Rusă și Republica Moldova.

Organizația de Securitate și Cooperare din Europa, împreună cu Federația Rusă, Ucraina au încercat medierea conflictului dintre Republica Moldova și regiunea separatistă. De asemenea, a fost creată Comisia Unificată de Control care are atribuția de monitorizare a respectării acordului de încetare a focului din 1992. În septembrie 2005 SUA și Uniunea Europeană au fost invitate să se alăture negocierilor ca observatori.

În pofida tratatelor care sunt duse pe parcursul a mai mult de 20 ani, nu s-a reușit asigurarea drepturilor persoanelor care locuiesc în regiune. Locuitorii din regiunea transnistreană sunt excluși din viața politică a statului suveran. Aceștia nu pot participa liber la alegerile libere ce sunt desfășurate pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Deși regimul separatist are structuri care sunt asemănătoare cu cele ale unui stat, nici o țară nu a recunoscut suveranitatea și independența acestei regiuni. Potrivit rapoartelor tematice nu se poate de vorbit de existența respectării unor drepturi civile și politice în forma autentică.

Condiționarea atribuirii unei largi autonomii regiunii separatiste nu a facilitat o cooperare eficientă cu autoritățile constituționale ale Republicii Moldova. Liderii autoproclamați ignoră prevederile Constituției și a legislației naționale. Un exemplu elocvent servesc așa numitele dosare împotriva spionilor intentate în anul 2010 în cadrul cărora mai multe persoane au fost condamnate pentru presupusa conlucrare cu organele de securitate de la Chișinău. Administrația de la Tiraspol a vrut de fapt de a demonstra că nu au de gând să respecte legislația constituțională, pe de altă parte să insuflă frica în populație. Cu toate acestea procesul de negociere a arătat unele succese, în primul rând fiind eliberarea așa-numiților prizonieri politici.

Astfel, chiar dacă au susținerea financiară, politică totală din partea Federației Ruse¹², implicarea comunității internaționale în situația drepturilor omului a determinat administrația locală în final să înceteze violarea a unor drepturi.

Deși administrația de la Tiraspol promovează o politică agresivă motivând prin faptul că este supusă sancțiunilor și presiunilor din partea Republicii Moldova, că nu le asigură dreptul la autodeterminare, lucrurile nu stau chiar așa. Din contra, legislația națională prevede un șir de garanții și drepturi populației din stânga Nistrului. Astfel, potrivit art.110 alin. 1 al Constituției

Republicii Moldova teritoriul Republicii Moldova este organizat, sub aspect administrativ, în sate, orașe, raioane și unitatea teritorială autonomă Găgăuzia. Localităților din stânga Nistrului le pot fi atribuite forme și condiții speciale de autonomie în conformitate cu statutul special adoptat prin lege organică.

Totodată, conform Legii cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria)¹³ după îndeplinirea condițiilor privind demilitarizarea, stipulate în Hotărârea Parlamentului nr. 117-XVI din 10 iunie 2005, în special a celor referitoare la onorarea de către Federația Rusă a obligațiilor asumate la Summitul OSCE de la Istanbul (1999) privind evacuarea integrală, urgentă și transparentă a trupelor și armamentului de pe teritoriul Republicii Moldova, și după formarea, în Transnistria, a unui sistem al puterii alege în mod democratic, procesul de negocieri se va desfășura pentru elaborarea în comun și adoptarea Legii organice a Republicii Moldova cu privire la statutul juridic special al Transnistriei.

Prin urmare, legiuitorul moldovean, de fapt, a condiționat acordarea statutului de autonomie regiunii din est, doar după îndeplinirea angajamentelor internaționale asumate de către un stat terț, Federația Rusă. Totodată, legiuitorul nu a exclus posibilitatea ca noul organ reprezentativ al acestei regiuni să poată adopta legi de importanță locală și alte reglementări în limita competenței sale. Este important de menționat că aceste acte nu ar trebui să contravină legislației constituționale.

Legalitatea liderilor regiunii transnistrene este pusă sub semnul întrebării odată ce nu se poate vorbi despre existența unor proceduri democratice și transparente în vederea delegării acestora cu dreptul de a reprezenta o parte din populație și dreptul de a adopta acte. În eventuala reglementare a acestui diferend iminent va fi creată o situație în care așa-numitul legislativ al autonomiei i se va delega dreptul de a adopta anumite acte cu caracter local. Nu excludem în acest sens și faptul că se vor încerca aplicarea aceluiași norme de conduită care au fost adoptate pe parcursul acestor ani, majoritatea dintre care contravin esențial legislației naționale. Prin urmare este necesar de a preveni situații în care se va dori implementarea anumitor acte ce contravin clar legislației naționale.

2.2 Considerațiuni ale neaplicării legislației naționale în regiunea de est.

Neaplicarea legislației Republicii Moldova în regiunea secesionistă are mai multe motive, dintre care predomină cele politice. Pe parcursul a 20 ani de existență a acestei entități, a fost promovată ideea statului agresor – Republica Moldova. Prin urmare, orice relație cu Republica Moldova urma să fie respinsă, nemaivorbind de aplicarea legislației naționale în regiune.

În același timp, s-a insistat pe ideea unificării regiunii transnistrene cu Federația Rusă. Astfel, liderii transnistreni și-au manifestat atașamentul integral față de valorile promovate în societatea rusească și au copiat modelul rusesc de administrare pentru regiune, cu excepția organizării administrativ teritoriale. În mod special, au fost unificate practicile ce țin de gestionarea banilor care se acumulează de administrațiile locale, sistemul juridic și cel de drept. Nu este secret pentru nimeni că majoritatea așa-numitor funcționari participă în baza unor acorduri de colaborare la stagieri și cursuri organizate în Federația Rusă.

În vederea unificării legislative cu Rusia, la 10.08.2006 liderului separatist I. Smirnov a aprobat decretul cu privire la aprobarea hotărârii cu privire la grupa de lucru interdepartamentală pe chestiunile de armonizare a așa-numitei legislații din regiune cu cea a Federației Ruse. Ulterior, la 26.06.2007, în baza acestui decret a fost adoptată concepția cu privire la armonizarea normelor locale cu legislația Federației Ruse.

Drept premisă a acestui concept liderii regiunii au invocat rezultatele așa-numitului referendum din 17.09.2006 cu privire la anexarea regiunii la Federația Rusă. Trebuie remarcat că legalitatea acestui referendum nu a fost recunoscută de nimeni și prin urmare nu putem considera rezultatele acestuia drept o manifestare autentică a voinței populației din regiune. În decretul liderului de la Tiraspol se spunea că armonizarea nu ar constitui o unificare având în vedere statutul diferit al formei de guvernare, sistemele bugetare diferite. Inițial liderii transnistreni au propus armonizarea tuturor ramurilor dreptului a principiilor generale, introducerea în sistemul local a instituțiilor de drept ale Rusiei.

Așa-numita armonizare a legislației regiunii cu cea din Federația Rusă a fost planificată în vederea stabilirii tuturor divergențelor și deosebirilor, precum și implementarea standardelor legislative, aprecierea calității și actualității actelor legislative ale Federației Ruse.

De menționat că orice act legislativ introdus spre dezbateră în așa-numitul legislativ transnistrean urmează să fie susținut de un raport cu privire la compatibilitatea acestuia cu actul similar din Federația Rusă. Lipsa unui asemenea raport generează refuzul de a fi supus examinării¹⁴.

Un exemplu al folosirii procesului de armonizare este cel din anul 2009 când așa-numita inițiativa celor 17, promovată de actualul lider al regiunii E. Șevciuc, prin care se propunea introducerea modificărilor în așa-numita constituție a regiunii cu privire la micșorarea atribuțiilor vicepreședintelui regiunii a fost criticată dur de fostul lider I. Smirnov. La acel moment sovietul suprem al regiunii a avut probleme din cauza presupusei nerespectări a modului de înaintare a propunerilor de modificare în mod special a lipsei unui raport ce ar atesta armonizarea¹⁵.

Deși planul de armonizare nu prevede modificarea și adaptarea cadrului ce ține de exercitarea drepturilor civile și politice, aceasta însă nu exclude posibilitatea ralierei la legislația Federației Ruse. În special, după recente modificări ale legislației întrunirilor în Federația Rusă când au fost majorate amenziile pentru cei care participă la întrunirile neautorizate (care nu au respectat procedura de notificare). Modificările la legislația rusă au fost aprobate la 5 iunie 2012 și aprobate de Sovietul Federației la data de 6 iunie 2012. La 20 iulie 2012 Președintele rus deja a promulgat aceste amendamente. Astfel, amenziile pentru participarea la întrunirile neautorizate au fost majorate de la 1000 de ruble la 300.000 ruble, adică de la circa 22 euro la 6800 euro. Mai mult, au fost stabilite amenzi semnificative pentru desfășurarea întrunirilor în afara celor indicate în autorizație și interzicerea organizatorilor să desfășoare pe viitor alte întruniri. Aceste amenzi sunt identice amenzilor aplicate pentru unele categorii de infracțiuni grave cum ar fi, spre exemplu, falsificarea rezultatelor alegerilor.

Comunitatea internațională s-a expus pe marginea acestor modificări considerându-le inadecvate și care atentează grav la principiile democratice prevăzute de Constituția Federației Ruse, Convenției Europene pentru Drepturile Omului și Convenției cu privire la drepturile Civile și politice, la fel și angajamentelor asumate în cadrul OSCE¹⁶. La fel și Înalțul Comisar ONU pentru drepturile Omului Navi Pillay a remarcat că este îngrijorată de faptul că în Federația Rusă au fost adoptate acte care limitează drepturile civile și politice. Aceasta a

îndemnat ca legislația din Federația Rusă să corespundă standardelor internaționale în domeniu¹⁷.

Având în vedere beneficiile unor astfel de modificări pentru un regim autoritar nu excludem faptul că administrația de la Tiraspol ar fi tentată de a se ralia noilor tendințe ale statului rus la care aspiră. Aici ar trebui să subliniem faptul că în anumite cazuri administrația separatistă deseori a restricționat dreptul la întrunire intimidând la direct grupurile de participanți la întrunirile publice. În alte cazuri au fost organizate așa-numitele contra demonstrații cu scopul de a perturba desfășurarea întrunirilor pașnice. O altă problemă ar fi lipsa unui sistem judiciar independent, care mai degrabă este loial liderilor regimului¹⁸.

Prin urmare, societatea civilă urmează să fie activă în ceea ce privește neadmiterea aprobării unor modificări de acest gen pe teritoriul necontrolat de către autoritățile constituționale.

Capitolul 3.

CONCORDANȚA PRINCIPIILOR CU PRIVIRE LA ÎNTRUNIRI REGLEMENTATE ÎN LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU CELE APLICATE ÎN REGIUNEA DE EST

Când discutăm despre aplicarea principiilor naționale la întruniri în regiunea transnistreană avem în vedere nu atât aplicarea directă a legii în acest teritoriu, deoarece aceasta, deocamdată este complicat din raționamentele descrise mai sus. Este evident că aplicarea legii naționale pe întreg teritoriul țării este un deziderat dificil de atins, cel puțin, în perioada următoare de timp. Considerăm că la moment o chestiune utilă ar fi analizarea concordanței principiilor aplicabile în teritoriu cu cele naționale pentru a atrage atenția asupra acelor probleme cu care se confruntă populația din regiune atunci când încearcă să organizeze o întrunire.

Potrivit art. 21 al Convenției Internaționale a Drepturilor Civile și politice, dreptul la libera întrunire nu este unul absolut. Totodată orice restricție poate fi introdusă prin dispoziții clare ale actului legislativ și trebuie să fie necesare într-o societate democratică în interesul securității naționale sau ordinii publice, protecția sănătății publice sau moralei, sau respectarea dreptului la întrunire ale altor persoane.

Ghidul cu privire la întruniri aprobat de către OSCE prevede mai multe principii care trebuie să fie aplicate de către statele membre, unele din aceste au fost prevăzute expres în legislația națională. Scopul acestei analize este de a spori atenția asupra necesității respectării principiilor prevăzute pentru întruniri.

O analiză a actelor care reglementează întrunirile aplicate în regiunea de est a Republicii Moldova de către așa numitele organe de drept relevă că chiar dacă unele elemente sunt analogice, oricum majoritatea principiilor prevăzute de legea națională nu pot fi aplicate¹⁹. Ghidul cu privire la întruniri relevă șase principii care urmează să fie aplicate. Legislația națională a Republicii Moldova asigură respectarea a patru din ele.

3.1 Proporționalitatea

Potrivit legislației naționale, proporționalitatea, reprezintă un principiu potrivit căruia, la aplicarea oricărei restricții libertății întrunirilor, autoritățile publice trebuie să respecte echilibrul dintre necesitatea unei astfel de restricții într-o societate democratică și exercitarea dreptului la întrunire. Principiul proporționalității a fost expus pe larg în jurisprudența Curții²⁰. În special, se va examina aspectul dacă balanța dintre interesele societății și cele ale individului este respectată.

Perceperea cum trebuie să fie într-o societate democratică depinde de nivelul de maturitate a acesteia. Cu cât o democrație este mai avansată cu atât și acest principiu va fi aplicat mai echitabil. Aplicarea acestui principiu oferă certitudinea că se va da preferință măsurilor celor mai puțin restrictive, pe care le urmăresc autoritățile. La acest compartiment nu putem vorbi despre o democrație în regiune, mai degrabă fiind vorba despre autoritatea regimului. Prin urmare, delimitarea proporționalității se va decide în mod autoritar fără a se respecta principiul democrației.

În primul rând, principiul proporționalității presupune în sine excluderea restricțiilor de rutină, care ar afecta fundamental caracterul evenimentului. Aplicarea principiului proporționalității în regiune este dificilă și pe motiv că reglementările interioare nu garantează libera desfășurarea a anumitor tipuri de întruniri.

Potrivit legislației naționale nu se cere o notificare pentru întrunirile spontane. Organizatorii ar putea înștiința autoritatea administrației publice locale prin oricare mijloace posibile dacă s-ar fi dori o siguranță mai mare a desfășurării întrunirii. În orice caz, administrația este obligată să întreprindă toate acțiunile ce se cer în vederea bunei desfășurări a întrunirilor spontane.

În regiunea transnistreană, însă, întrunirile spontane nu pot fi garantate și sunt excluse de fapt prin definiție. Aceasta rezidă în primul rând din cauza obligației de a depune o notificare la administrația publică locală în termen de la 15 la 10 zile înainte de data întrunirii, ceea ce exclude spontaneitatea întrunirii²¹. Am considerat că există situații în care în urma unor evenimente politice sau de altă natură desfășurarea unor întruniri într-un termen de 10 zile nu mai poate avea scopul scontat.

După cum se vede din această dispoziție ea a fost preluată din legea Federației Ruse cu privire la întruniri²². Organizatorii vor fi puși în situația să aleagă să suporte sancțiunile pentru nerespectarea termenului de depunere a notificării sau să nu desfășoare întrunirea.

CtEDO a stabilit în hotărârile sale că hotărârea de a întrerupe întrunirea doar pentru faptul că nu a existat o notificare prealabilă, fără ca în acțiunile participanților să fi existat anumite abateri de conduită este o limitare neproporțională a dreptului la libera întrunire²³. Potrivit studiilor de caz prezentate pe parcursul anului 2011 în regiunea transnistreană a fost stabilit dispersarea unei întruniri spontane de către colaboratorii așa-numitelor organe de drept. La fel a fost atestat un caz în care ulterior desfășurării întrunirii spontane participanții la întrunire au fost persecutați. Ca motiv al aplicării acțiunilor de dispersare a participanților a servit faptul că a fost încălcată procedura de notificare. O altă provocare în regiune reprezintă desfășurarea unor întruniri simultane.

Dacă ar fi să luăm ca bază prevederile constituționale atunci am putea spune că în cazul în care mai mulți solicitanți au depus declarații prelabile cu privire la organizarea unor întruniri în același loc și în același timp, organul abilitat al autorității administrației publice locale urmează să organizeze o ședință, cu participarea tuturor solicitanților, pentru a găsi soluția potrivită.

Autoritatea, în acest caz, are un rol de mediator și propune desfășurarea întrunirilor simultan dacă permite situația. La sugestia autorității organizatorii pot modifica condițiile de desfășurare a întrunirilor pentru unii organizatori. Dacă nu s-a găsit o soluție comună prioritate va avea organizatorul care a depus declarația prealabilă primul. Autoritatea nu are împuternicirea de a modifica condițiile de desfășurare a întrunirii. La fel, dacă spațiul permite, autoritatea va avea obligația să asigure fiecăruia dintre participanții taberelor dreptul de a protesta în același loc.

În situația întrunirilor din regiune, se va purcede la înștiințarea organizatorului despre faptul că nu va putea desfășura întrunirea deoarece un alt organizator a depus o cerere anterior. În cazul dat nu se stabilește obligațiunea de a media locul desfășurării întrunirii împreună cu

organizatorul primei întruniri. Deci, formal administrația locală ar putea interzice întrunirea prin remiterea unui aviz de informare.

Potrivit opiniei Comisiei de la Veneția²⁴ cu referire la legislația Federației Ruse, care este analogică celei din regiune, s-a menționat că dacă a fost depusă o notificare pentru desfășurarea mai multor întruniri în același loc și în același timp, urmează să fie întreprinse măsuri pentru realizarea acestora în comun maxim la cât e posibil. Interzicerea desfășurării întrunirii mai mult de o întrunire în același timp și loc este o măsură neproportională.

Jurisprudența CtEDO²⁵ a subliniat faptul că acolo unde este posibil autoritățile trebuie să ia toate măsurile ca întrunirile să aibă loc. Deci administrația locală are obligația nu doar de a duce evidența când și în ce condiții a fost depusă notificarea dar și de a media anumite situații în care se dorește desfășurarea întrunirii în același loc și timp.

3.2 Nediscriminarea

Principiul nediscriminării este un principiu universal, potrivit căruia dreptul la întrunire este garantat tuturor persoanelor, indiferent de rasă, culoare, gen, limbă, religie, viziune politică sau de altă natură, origine națională sau socială, proprietate, statut la naștere sau de alt gen. La reglementarea libertății întrunirilor autorităților le revine sarcina de a nu discrimina indivizii sau grupurile de indivizi după aceste criterii.

Acest principiu își are originea din interpretarea art. 26 al Convenției cu privire la drepturile civile și politice și art. 14 al Convenției Europene care cere ca statul să asigure fiecărui individ drepturile în mod egal. Orice discriminare bazată pe sex, rasă, culoare, origine etnică, limba, religie, opțiuni politice precum și alte criterii urmează a fi interzisă.

Cu părere de rău trebuie constatăm că normele de organizare a întrunirilor în regiunea transnistreană sunt discriminatorii. Astfel acestea prevăd că nu pot fi în calitate de organizatori cetățenii străini și minorii, la fel nu pot fi inițiator al întrunirii publice asociațiile obștești, partidele, uniunile profesionale, cultele religioase care nu sunt înregistrate sau a căror activitate a fost suspendată.

Așadar, vedem că la fel ca și în legislația Federației Ruse în regiune este interzisă desfășurarea întrunirilor de către persoanele care nu dispun de cetățenia locului. Spre deosebire de legislația Federației Ruse, această limitare în situația în care regiunea nu dispune de o autonomie legală este abuzivă. Această regiune nu este recunoscută ca subiect al relațiilor internaționale și prin urmare existența instituției cetățeniei transnistrene nu are nici o valoare. În general, politica atribuirii așa-numitelor cetățenii pentru un stat care nu există urmează a fi tratată ca o acțiune de autoizolare a liderilor din regiune. Practic, orice persoană chiar și locuitor al regiunii care nu dispune de așa-numita cetățenie a regiunii nu are dreptul de a desfășura întruniri. Trebuie menționat că în regiunea transnistreană locuiesc multe persoane care nu au așa numita cetățenie având în vedere că nu doresc să dispună de nici o legătură cu regimul separatist, nemaivorbind de străinii care ar putea organiza întruniri în regiune. Deci, limitarea îi privește de fapt pe toți ce-i care nu au nici o atribuție față de regim.

A doua categorie de persoane care sunt limitați în a desfășura întrunirile în regiune sunt grupurile neînregistrate de persoane, sau asociații non-formale. Normele locale interzic

desfășurarea întrunirilor chiar și de către asociațiile activitatea cărora a fost suspendată sau se află în procesul de lichidare prin decizia autorității din regiune. Potrivit rapoartelor tematice cu privire la libertatea de asociere în regiune și această libertate este pusă sub lovitură. Deci, administrația locală ar putea izola o asociație prin plasarea acesteia în procesul de suspendare sau eventual de a-i refuza înregistrarea și acest lucru va fi suficient pentru a o lipsi de dreptul de a desfășura întruniri.

Pe de altă parte, normele constituționale prevăd expres că dreptul de a desfășura întrunirile publice o au orice grupuri de persoane. Același lucru prevede și Ghidul de bune practici a întrunirilor ce specifică că organizațiile neînregistrate trebuie să aibă aceleași drepturi ca și cele înregistrate.

Minorii în regiune la fel sunt discriminați din cauza introducerii limitei de vârstă în ceea ce privește organizarea și desfășurarea întrunirii. Potrivit normelor constituționale ale R. Moldova, organizator al întrunirii poate fi și un minor de la 14 ani, dacă este însoțit de o persoană cu capacitate deplină de exercițiu²⁶. Potrivit normelor ce guvernează în regiune un minor nu poate fi organizator al întrunirii. Această limitare este contrară Convențiilor la care Republica Moldova este parte. Așadar, copiii ca și adulții au drepturi și interese. Libertatea întrunirilor după cum este reglementată, participă la crearea viziunilor și opiniilor în societate. În mod special, art. 15 al Convenției pentru Drepturile Copilului obligă statele părți să recunoască drepturile copiilor la organizarea și desfășurarea întrunirilor publice. În acest sens statele membre pot stabili anumite vârste minime ale copiilor minori în vederea organizării întrunirilor. În cazul Republicii Moldova se prevede vârsta de 14 ani la care minorii ar putea organiza întrunirile.

În Federația Rusă censul de vârstă este stabilit la 18 ani, iar pentru mitinguri și adunări vârsta de 16 ani. În regiune însă nici minorii de la 16 la 18 ani nu sunt în drept să organizeze o întrunire, indiferent de forma de organizare.

3.3 Legalitatea

Legalitatea, este un principiu potrivit căruia drept temeiuri justificative pentru interzicerea întrunirii sau pentru limitarea în orice fel a libertății întrunirilor pot servi doar prevederile legale, fără ca autoritățile publice să poată pune în discuție oportunitatea unei întruniri.

Principiul legalității presupune examinarea de către autoritățile publice a declarațiilor prealabile de organizare a întrunirii, dar în nici un caz să examineze oportunitatea întrunirii și, după caz, evaluarea de către instanțele de judecată a scopului și modalității de manifestare a atitudinilor în raport cu legea²⁷. Practica aplicării legii naționale abrogate în anul 2008 demonstrează că autoritățile și instanțele de judecată examinau oportunitatea desfășurării întrunirilor, dar nu aspectele de drept²⁸. Includerea acestui principiu în legea națională actuală consolidează ordinea de drept și sporește certitudinea că orice restricție impusă trebuie să aibă o bază formală în cadrul legii. Legea trebuie să fie suficient de precisă pentru ca organizatorii și participanții la întrunire să poată aprecia dacă comportamentul lor contravine principiilor legalității și care ar putea fi consecințele unui comportament ilegal.

Orice interdicție trebuie să fie prevăzută de lege. Legea, în sine trebuie să fie suficient de clară și precisă și să explice dacă acțiunile sale sunt sau nu legale, la fel să înțeleagă dacă acțiunile sale vor fi sancționate.

La acest capitol reglementările locale transnistrene stabilesc anumite interdicții cu privire la desfășurarea întrunirilor și exclud posibilitatea desfășurării întrunirilor în perioada de la ora 23,00 la orele 07,00.

Normele de blanchetă stabilite în normele de desfășurare a întrunirilor adoptate în regiune exclud posibilitate aplicării principiului proporționalității în situația în care se propune desfășurarea întrunirilor în apropierea sediilor administrațiilor locale. Așadar, prevederile din regiune prevăd o serie de interdicții care anterior au fost și în prima lege națională. Astfel, până în anul 2008, potrivit art. 8 din lege au existat limitări în a desfășura întrunirile la o distanță mai mică de 25 de metri de sediul organelor administrației publice centrale de specialitate, autorităților administrației publice locale, instanțelor judecătorești, procuraturii, poliției, instituțiilor penitenciare și de reabilitare socială, unităților și obiectivelor militare, de gări, aeroporturi, spitale, unități economice cu instalații, utilaje sau mașini având un grad ridicat de pericol în exploatare și instituții diplomatice.

După adoptarea noii legi cu privire la întruniri, au fost excluse interdicțiile de desfășura întrunirile la anumite distanțe față de sediile instituțiilor oficiale, fiind specificat faptul că poate fi dispusă întrunirea în orice loc, doar cu condiția să nu fie împiedicat accesul în sediul acestora. Reglementările locale din stânga Nistrului însă interzic expres desfășurarea întrunirilor în condițiile descrise mai sus.

În ceea ce privește desfășurarea întrunirilor în perioada nocturnă, putem menționa că reglementările locale exclud posibilitatea desfășurării unor astfel de întruniri. Spre deosebire de aceste prevederi legislația națională prin art. 16 nu exclude posibilitatea desfășurarea întrunirilor în perioada nocturnă cu condiția ca în acest timp să fie interzisă folosirea echipamentului special de amplificare a sunetului.

O altă prevedere din reglementările locale o reprezintă interzicerea desfășurării întrunirilor care perturbază intenționat lucrul transportului public. Această normă poate fi interpretată diferit și nu oferă garanția unei intervenții nejustificate din partea administrației. Or, orice manifestare la care participă un număr însemnat de persoane ar putea să creeze anumite dificultăți în trafic. Prin urmare, există riscul ca întrunirile masive să fie zădărnicate de către administrație sub pretextul că aceasta ar contraveni reglementărilor.

Potrivit normelor regiunii separatiste în cazul în care administrația publică locală obiectează asupra locului și timpului desfășurării întrunirii, aceasta are dreptul de a propune anumite modificări ale datelor întrunirii. Astfel, nu mai târziu de trei zile organizatorul urmează să comunice administrației dacă acceptă sau nu propunerile de modificări ale schimbului locului sau timpului indicat în notificare. Așadar, nu este clar dacă aceasta comunicare administrației în termen de 3 zile în va oferi dreptul la întrunire, sau se va considera că întrunirea nu este notificată.

Carențele descrise mai sus creează pericol al sancționării foarte mare. Aici am putea sublinia faptul că pentru desfășurarea întrunirilor fără notificare sau încălcarea acesteia în regiune poate fi aplicată o sancțiune sub formă de amendă sau privațiune de libertate pe un termen de până la 15 zile, iar în cazul agravantelor pot fi dictate și munci neremunerate în

folosul comunității pe un termen de la o lună la 2 luni. În ceea ce privește legislația Federației Ruse amenziile depășesc de sute de ori cele indicate în legislația națională. Așadar, în cazul așa-numitei armonizări ale legislației locale la cea din Federația Rusă ar exista riscul ca sancțiunile pentru eventualele abateri din domeniu să fie majorate considerabil.

Spre deosebire de aceste sancțiuni ce sunt dictate de așa-numitul cod contravențional din regiune. Legislația națională este mai indulgentă prevăzând doar amenzi.

3.4 Prezumția în favoarea desfășurării întrunirilor

Prezumția în favoarea desfășurării întrunirilor, potrivit căreia, la examinarea declarației prealabile privind desfășurarea unei întruniri, orice dubiu va fi interpretat de către autoritățile publice în favoarea exercitării dreptului la întrunire.

Principiul prezumției în favoarea desfășurării întrunirilor, se aplică în cazul în care apar dubii asupra legalității întrunirii. Conform acestui principiu orice dubiu va fi interpretat de către autorități în favoarea exercitării dreptului la întrunire. În calitate de drept fundamental și de bază, libertatea întrunirilor pașnice trebuie, în măsura posibilităților, să fie exercitată fără reglementări. Orice lucru care nu este în mod expres interzis prin lege se prezumă a fi permis și cei care doresc să se întrunească nu trebuie să obțină o permisiune pentru a realiza acest lucru.

După cum a fost relatat de către Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa cuvântul „necesitate” nu înseamnă absolut necesară sau indispensabilă, dar nici să aibă flexibilitate a termenilor cum ar fi „folositor” ori „convenabil”: într-adevăr pentru limitarea acestora ar trebui să existe o necesitate socială majoră. Când o asemenea necesitate socială apare, statul trebuie să asigure că orice măsură restrictivă cade în limita ce e admisă într-o societate democratică.

Legislația Federației Ruse a fost analizată de Comisia de la Veneția care a subliniat că legea ar trebui să garanteze libertatea de întrunire și nu doar să reglementeze desfășurarea întrunirilor publice. Dacă ar fi să analizăm această opinie și să o suprapunem normelor locale, am ajunge la concluzia că nici această nu corespunde criteriilor fundamentale, iar o soluție pentru populația din regiune ar constitui aplicarea legii naționale care este mult mai avansată.

Capitolul 4.

ANALIZA REZULTATELOR

Potrivit raportului de monitorizare a respectării libertății de întrunire în Republica Moldova pentru anul 2011 în regiunea transnistreană s-au desfășurat circa 60 de întruniri. Cea mai mare parte a întrunirilor au avut loc la Tiraspol – 44%, Tighina – 24%, Dubăsari – 14%, alte localități cum ar fi Grigoriopol, Slobozia, Camenca sau Rîbnița - 18%.

Circa 70% dintre acestea au constituit întruniri sub formă de mitinguri cu caracter solemn, de comemorare a anumitor date istorice. Au avut loc trei întruniri spontane dintre care una s-a soldat cu sancționarea celor ce au participat la întrunire.

Circa 50% dintre întruniri au avut mai puțin de 50 de participanți, iar altele 25% până la 100 de participanți. Doar două întruniri au întrunit de la 500 la 1000 de persoane. În fine, circa 36% dintre întruniri au durat mai puțin de 1 oră, iar altele au durat de la 1-3 ore. Durata mai lungă au avut-o câteva întruniri cu tematici de marșuri²⁹.

Comparând acest număr la numărul întrunirilor ce au avut loc în restul țării – 14.000 vedem un decalaj uriaș. Această credem că s-ar putea explica în primul rând datorită calității normelor ce reglementează desfășurarea întrunirii în regiune. Nu este un secret că populația din regiune este intimidată permanent, prin urmare nu ar risca să desfășoare întruniri în care ar expune clar obiecțiile sale și pretențiile față de modul de gestionare publică. Dacă am vedea proporția dintre scopurile declarate ale întrunirilor vom vedea că mai mult de 2/3 din întruniri au constituit întruniri cu caracter solemn organizate de aceleași administrații locale. Or, aceasta demonstrează faptul că nu sunt aplicate aceiași principii de desfășurare a întrunirilor pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Prin urmare, este necesar de a concluziona următoarele:

- Libertatea întrunirilor, deopotrivă cu libertatea de exprimare în regiune este esențială atunci când în cadrul negocierilor se discută problematica drepturilor omului. Asigurarea și garantarea acesteia urmează a fi promovată în primul rând fiind determinantă pentru realizarea altor drepturi civile și politice.
- Întreruperea desfășurării întrunirilor nu trebuie să se transforme în obiceiuri ale așa numiților colaboratori ai organelor de drept.
- Ralierea la standardele folosite în Federația Rusă ar crea un decalaj prea mare și inadmisibil în ceea ce privește asigurarea drepturilor omului în regiune.
- Dreptul la întrunire trebuie să fie respectat la maxim posibil, indiferent de prevederile actelor locale. Administrația locală din regiune ar trebui determinată să aplice standardele și principiile prevăzute de ghidul desfășurării întrunirilor aprobat de OSCE.
- Apărătorii ai drepturilor omului ar trebui să monitorizeze desfășurarea întrunirilor în regiunea de est. La fel și mass-media independentă urmează să fie îndemnată de a participa la toate evenimentele ce se petrec în regiune.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

---

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948);
2. Pactul Internațional cu privire Drepturile Civile și Politice (1966);
3. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului (1959), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298 din 24.07.1997;
4. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994;
5. Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002;
6. Codul Penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18.04.2002;
7. Codul Contravențional al Republicii Moldova Nr. 218 din 24.10.2008;
8. Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor, Nr. 560 din 21.07.1995 (abrogată);
9. Legea Nr. 26 din 22.02.2008 privind întrunirile;
10. Lege Nr. 173 din 22.07.2005, cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria),
11. Hotărârea CtEDO pe cauza Platform „Artze fur das Leben” v. Austria, (1998);
12. Hotărârea CtEDO pe cauza Brega și alții contra Moldovei, Nr. 61485/08 ;
13. Hotărârea CtEDO pe cauza Hyde Park și alții v. Moldova, nr. 3, cererea nr. 45095/06;
14. Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, OSCE, ODIHR 2007;
15. Studiu comparativ respectarea dreptului la libertatea întrunirilor în Republica Moldova, Chișinău, 2008;
16. Ghid privind punerea în aplicare a articolului 10 al CtEDO; Directoratul general pentru Drepturile Omului, Consiliul Europei, 2001;
17. Report of the Special Rapporteur on the rights to freedom of peaceful assembly and of association, Maina Kiai, 21.05.2012, A/HRC/20/27.
18. Raportul de monitorizare a respectării libertății de întrunire în Republica Moldova în perioada ianuarie – decembrie 2011, CReDO.
19. Legea cu privire la întruniri a Federației Ruse, adoptată de către Duma de Stat la 04.06.2004.
20. Opinion on the federal law NO. 54-FZ of 19 June 2004 on assemblies, meetengs, demnonstrations, marches and picketing of the Russian Federation

NOTE DE SUBSOL

---

¹ Mr. Maina Kiai, Raportorul special al ONU pentru drepturile la întruniri și asociere.

² Raportul raportorului special al dreptului la întrunire, publicat la 21.05.2012, A/HRC/20/27.

³ Adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948. Republica Moldova a aderat la Declarația Universală a Drepturilor Omului prin Hotărârea Parlamentului Nr. 217 din 28.07.1990, publicată la 30.08.1990.

-
- ⁴ Pactul Internațional cu privire Drepturile Civile și Politice. Ratificat de Republica Moldova prin Hotărîrea Parlamentului Nr. 217 din 28.07.1990, publicată la 30.08.1990.
- ⁵ Constituția Republicii Moldova, adoptată la din 29.07.1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 1/1994 din 18.08.1994;
- ⁶ Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor Nr. 560 din 21.07.1995 publicată la 02.11.1995.
- ⁷ Legea cu privire la întruniri Nr. 26 din 22.02.2008, publicat la 22.04.2008.
- ⁸ A se vedea art. 11, art. 12 a Legii nr.26-XVI din 22.02.2008;
- ⁹ Report of the Special Rapporteur on the rights to freedom of peaceful assembly and of association, Maina Kiai, paragraf 28, A/HRC/20/27, 21.05.2012.
- ¹⁰ Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, p. 63, ODIHR, OSCE.
- ¹¹ Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, p. 59.
- ¹² A se vedea decizia pe cauza Catan and Others (§§ 78 to 82, 85 and 86) și hotărîrea pe cauza Ivanțoc contra Moldova și Rusia (paragraf 116).
- ¹³ Legea cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stînga Nistrului (Transnistria) nr. 173 din 22.07.2005 publicat la 29.07.2005.
- ¹⁴ „Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor”, adoptată la 05.12.2002 de „Parlamentul RMN”, <http://zakon-pmr.com/DetailDoc.aspx?document=61204>
- ¹⁵ <http://www.e-democracy.md/files/guvernare-democratie-04-ru.pdf>
- ¹⁶ <http://www.freedomhouse.org/article/putin-must-reject-outrageous-penalties-peaceful-protest>
- ¹⁷ <http://www.ohchr.org/RU/Countries/ENACARegion/Pages/RUIndex.aspx>,
<http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=12366&LangID=R>
- ¹⁸ <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2005/transnistria>;
<http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2007/transnistria>
- ¹⁹ „Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor” - adoptată la 05.12.2002, de către „Parlamentul RMN”, <http://zakon-pmr.com/DetailDoc.aspx?document=60967>
- ²⁰ A se vedea Hotărîrea CtEDO pe cauza Platform „Artze fur das Leben” v. Austria, (1998);
- ²¹ „Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor” - adoptată la 05.12.2002, de către „Parlamentul RMN”.
- ²² Legea cu privire la întruniri a Federației Ruse, adoptată de către Duma de Stat la 04.06.2004
- ²³ A se vedea hotărîrea pe cauza CASE OF BUKTA AND OTHERS v. HUNGARY, Application no. 25691/04 , hotărîrea din 17 July 2007, paragraf 36, 37.
- ²⁴ <http://www.venice.coe.int//docs/2012/CDL-AD%282012%29007-e.pdf>, OPINION ON THE FEDERAL LAW NO. 54-FZ OF 19 JUNE 2004 ON ASSEMBLIES, MEETINGS, DEMONSTRATIONS, MARCHES AND PICKETING OF THE RUSSIAN FEDERATION
- ²⁵ Hotărîrea CtEDO, pe cauza Ollinger v Austria
- ²⁶ A se vedea art. 6 al Legii nr.26-XVI din 22.02.2008;
- ²⁷ A se vedea Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, OSCE, ODIHR 2007;
- ²⁸ A se vedea Hotărîrea CtEDO pe cauza Hyde Park și alții v. Moldova, nr. 3, cererea nr. 45095/06;
- ²⁹ Raportul de monitorizare a respectării libertății de întrunire în Republica Moldova în perioada ianuarie – decembrie 2011, CReDO.